

Διαπολιτισμική Νοσηλευτική- Αναγκαιότητα στη Νοσηλευτική Εκπαίδευση

Στυλιανή Κοτρώτσιου,¹ Θεοδόσιος Παραλίκας²

Intercultural Nursing-Necessity in Nursing Education

Abstract at the end of the article

¹Επίκουρη Καθηγήτρια, Πρόγραμμα
Σπουδών Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο
Θεσσαλίας, Λάρισα

²Επίκουρος Καθηγητής, Πρόγραμμα
Σπουδών Νοσηλευτικής, Πανεπιστήμιο
Θεσσαλίας, Λάρισα

Υποβλήθηκε: 10/03/2021
Επανυποβλήθηκε: 17/06/2021
Εγκρίθηκε: 19/11/2021

Υπεύθυνος αλληλογραφίας:

Στυλιανή Κοτρώτσιου, Επίκουρη Καθηγήτρια,
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, 411 10 Γαϊόπολις,
Λάρισα
Τηλ: (+30) 240-684 260
e-mail: stkotrotsiou@uth.gr

Εισαγωγή: Η Διαπολιτισμική Νοσηλευτική αποτελεί ένα ταχέως αναπτυσσόμενο και ιδιαίτερα σημαντικό πεδίο μελέτης και πρακτικής, ενώ ο πολυπολιτισμικός πλέον χαρακτήρας των περισσότερων σύγχρονων κοινωνιών καθιστά επιτακτική την ανάγκη για εκπαίδευση στη Διαπολιτισμική Φροντίδα. **Σκοπός:** Με την εργασία αυτή επιχειρείται η ανάδειξη της αναγκαιότητας για Διαπολιτισμική Εκπαίδευση των φοιτητών Νοσηλευτικής αλλά και των άλλων Επιστημών Υγείας και Κοινωνικών Επιστημών καθώς επίσης και η κατάρτιση των επαγγελματιών υγείας στη Διαπολιτισμική Φροντίδα στο πλαίσιο της συνεχιζόμενης εκπαίδευσης. **Υλικό και Μέθοδος:** Πραγματοποιήθηκε βιβλιογραφική ανασκόπηση σχετικών άρθρων στις Ηλεκτρονικές Βάσεις δεδομένων Medline/Pubmed και Google Scholar καθώς και σε βιβλία, επιστημονικά περιοδικά και ιστοσελίδες με λέξεις ευρετηρίου: διαπολιτισμική νοσηλευτική, διαπολιτισμική ικανότητα, διαπολιτισμική νοσηλευτική εκπαίδευση. **Αποτελέσματα:** Η βιβλιογραφία βρήκε μελετών που αφορούν στην αναγκαιότητα για εκπαίδευση στη Διαπολιτισμική Νοσηλευτική Φροντίδα. Επισημαίνεται ότι η εκπαίδευση στη Διαπολιτισμική Νοσηλευτική συμβάλλει αφενός στη γνωριμία και εξοικείωση των εκπαιδευόμενων με άλλους πολιτισμούς και αφετέρου στη απόκτηση πολιτισμικής επάρκειας, ευαισθησίας, και ικανότητας των εκπαιδευόμενων να ερμηνεύουν συμπεριφορές φροντίδας μέσα σε ένα πολιτισμικό συμφραζόμενο.

Λέξεις-ευρετηρίου: Διαπολιτισμική νοσηλευτική, διαπολιτισμική ικανότητα, διαπολιτισμική νοσηλευτική εκπαίδευση.

Εισαγωγή

Η Διαπολιτισμική Νοσηλευτική αποτελεί ένα ταχέως αναπτυσσόμενο και ιδιαίτερα σημαντικό πεδίο μελέτης και πρακτικής στη Νοσηλευτική. Η ανάγκη εκπαίδευσης των νοσηλευτών και ιδιαίτερα εκείνων που εργάζονται σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα καθίσταται απαραίτητη. Η διαπολιτισμική εκπαίδευση οδηγεί στην ανακάλυψη νέων και διαφορετικών τρόπων γνώσης και προσφοράς

βοήθειας σε ανθρώπους διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης. Βοηθάει τους επαγγελματίες υγείας που φροντίζουν άτομα με διαφορετική πολιτισμική καταγωγή να γνωρίσουν και να ενσωματώσουν στην επαγγελματική πρακτική τους τη γνώση και την ικανότητα να αποδέχονται και να προσαρμόζονται σε πολιτισμικές διαφορές και ομοιότητες καθώς επίσης και σε ειδικές ανάγκες και έξεις. Όσο οι νοσηλευτές ανακαλύπτουν τις ιδιαίτερες πεποιθήσεις, αξίες και συνήθειες χρηστών υπηρεσιών υγείας με διαφορετικό πολιτισμό, τόσο αναπτύσσουν δεξιότητες για παροχή φροντίδας με ενσυναίσθηση, συμπόνια και επάρκεια. Η Διαπολιτισμική Νοσηλευτική προχωράει πέρα από μια κατάσταση επίγνωσης σε μια κατάσταση αξιοποίησης και εφαρμογής των νοσηλευτικών γνώσεων της Πολιτισμικής Φροντίδας για άσκηση πολιτισμικά κατάλληλης και υπεύθυνης φροντίδας.^{1,2}

Πρωτοπόρος στον τομέα της ανάπτυξης της θεωρίας της διαπολιτισμικής νοσηλευτικής είναι η Madeleine Leininger. Στα έργα της αναφέρεται στην επιτακτική ανάγκη για ένταξη στη νοσηλευτική εκπαίδευση της Διαπολιτισμικής Νοσηλευτικής Φροντίδας. Στο πλαίσιο αυτό η διαπολιτισμική νοσηλευτική θα πρέπει να αποτελεί αναπόσπαστο τμήμα της εκπαίδευσης και της νοσηλευτικής πρακτικής.

Τα πρώτα ακαδημαϊκά μαθήματα Διαπολιτισμικής Νοσηλευτικής διδάχθηκαν στις αρχές της δεκαετίας του 1970 στη Νοσηλευτική σχολή του Πανεπιστημίου της Ουάσιγκτον. Η Leininger διετέλεσε Κοσμήτορας της Νοσηλευτικής σχολής του πανεπιστημίου της Γιούτα, πόλη στην οποία το 1974 ίδρυσε τη Διαπολιτισμική Νοσηλευτική Εταιρεία. Σύμφωνα με τη Leininger³ «...η Διαπολιτισμική Νοσηλευτική έχει οριστεί ως ένας επίσημος τομέας μελέτης και πρακτικής που επικεντρώνεται σε συγκριτικές διαφορές περίθαλψης (φροντίδας) του ανθρώπου και ομοιότητες των πεποιθήσεων, των αξιών και των διαμορφωμένων τρόπων ζωής των πολιτισμών για την παροχή πολιτισμικά συμβατής, ουσιαστικής και ευεργετικής υγειονομικής περίθαλψης στους ανθρώπους...». Αυτός ο ορισμός της διαπολιτισμικής νοσηλευτικής περιέχει σημαντικές ιδέες, όπως η επικέντρωση στην ανακάλυψη αξιών, πεποιθήσεων, και πρακτικών φροντίδας συγκεκριμένων πολιτισμών ή υποπολιτισμών που αφορούν στη φροντίδα υγείας. Αυτή η οπτική τονίζεται ώστε να επιτρέπει στον νοσηλευτή να διακρίνει εξίσου τις διαφορές και τις ομοιότητες ανάμεσα στις κουλτούρες.

Η Leininger, υποστηρίζει ότι όλοι οι επαγγελματίες νοσηλευτές παγκοσμίως πρέπει να εκπαιδευτούν στη διαπολιτισμική νοσηλευτική και να επιδείξουν ικανότητες στη διαπολιτισμική νοσηλευτική πρακτική.^{2,4-9}

Οι σημαντικότερες υποθέσεις της Θεωρίας Πολιτισμικής Φροντίδας της Ποικιλομορφίας και της Καθολικότητας της Leininger που αφορούν στη Νοσηλευτική συνοψίζονται παρακάτω:

- Η φροντίδα είναι η ουσία της νοσηλευτικής και αποτελεί ένα ξεχωριστό, κυρίαρχο και ενοποιητικό επίκεντρο.
 - Η βασισμένη στον πολιτισμό φροντίδα είναι απαραίτητη για την ευημερία, την υγεία, την ανάπτυξη, την επιβίωση και για την αντιμετώπιση των αναπηριών και του θανάτου.
 - Η βασισμένη στον πολιτισμό φροντίδα είναι το πιο περιεκτικό και ολιστικό μέσο γνώσης, εξήγησης, ερμηνείας και πρόβλεψης των φαινομένων νοσηλευτικής φροντίδας και καθοδήγησης των νοσηλευτικών αποφάσεων και δράσεων.
 - Η διαπολιτισμική νοσηλευτική είναι ένας κλάδος και ένα επάγγελμα ανθρωπιστικής και επιστημονικής φροντίδας με βασικό σκοπό να υπηρετεί τα άτομα, τις ομάδες, τις κοινότητες και τα ιδρύματα.
 - Η βασισμένη στον πολιτισμό φροντίδα είναι απαραίτητη για τη θεραπεία και την ίαση, επειδή δεν υπάρχει θεραπεία χωρίς φροντίδα, αλλά μπορεί να υπάρξει φροντίδα χωρίς θεραπεία.
 - Οι έννοιες της Πολιτισμικής Φροντίδας, τα νοήματα, οι εκφράσεις, τα πρότυπα, οι διεργασίες και οι δομικές μορφές της φροντίδας ποικίλλουν μεταξύ των πολιτισμών εμφανίζοντας κάποιες ποικιλομορφίες (διαφορές) και κάποιες καθολικότητες (ομοιότητες).^{1,6,7}
- Η βιβλιογραφική επισκόπηση για θεωρητικές προσεγγίσεις σχετικά με τη διαπολιτισμική νοσηλευτική φέρνει στο προσκήνιο αρκετές θεωρίες, μοντέλα και μελέτες, οι οποίες, μολονότι αρκετά συχνά παρουσιάζουν αλληλεπικαλυπτόμενα πεδία και επαναλαμβάνουν τις ίδιες έννοιες με άλλες διατυπώσεις, συνεισφέρουν στη διεύρυνση και στον εμπλουτισμό των γνώσεων στη διαπολιτισμική νοσηλευτική. Τα διαπολιτισμικά νοσηλευτικά μοντέλα παρέχουν έναν καλό οδηγό για το νοσηλευτικό προσωπικό για εξοικείωση με την πολιτισμική δομή της κοινωνίας και την αξιολόγησή της. Εκτός από τις μελέτες της Leininger, άλλες μελέτες έχουν διεξαχθεί και άλλα μοντέλα έχουν

προταθεί στον τομέα της διαπολιτισμικής φροντίδας από ερευνητές. Ενδεικτικά αναφέρονται:

- Το μοντέλο των Paradoroulos, Tilki & Taylor «Για την ανάπτυξη της πολιτισμικής επάρκειας».
- Το Μοντέλο για την «Πολιτισμική Επάρκεια» της Campinha-Bacote (cultural competence).
- Το μοντέλο διαπολιτισμικής αξιολόγησης (transcultural assessment Montel) των Joyce N. Giger, Ruth Davidhizar.
- Η θεωρία της Πολιτισμικής Ασφάλειας της Irihapeti Ramsen.
- Η θεωρία της Πολιτισμικής Ευαισθησίας της Laurel R. Talabere.
- Το Μοντέλο Διαπολιτισμικής Ευαισθησίας του Milton Bennett.

Η πολιτισμική ικανότητα στη νοσηλευτική

Η πολιτιστική ικανότητα αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο για την παροχή αποτελεσματικών και πολιτισμικά ανταποκρινόμενων υπηρεσιών φροντίδας υγείας,^{10,11} για τη μείωση των ανισοτήτων στην υγεία, την εξάλειψη του ρατσισμού στη φροντίδα υγείας,^{12,11} καθώς επίσης και για τη βελτίωση της ικανοποίησης των ασθενών από τις παρεχόμενες υπηρεσίες υγείας.¹³ Η πολιτιστική ικανότητα μπορεί να θεωρηθεί ως προϋπόθεση για μια ηθικά αποδεκτή σχέση νοσηλευτή-ασθενούς.¹⁰

Καθώς ο κόσμος γίνεται ολοένα πιο σύνθετος πολιτισμικά, οι νοσηλευτές πρέπει να είναι προετοιμασμένοι να παρέχουν πολιτισμικά κατάλληλη φροντίδα. Μερικοί από αυτούς βιώνουν πολιτισμικό σοκ και συγκρούσεις καθώς μετακινούνται από τη μία χώρα στην άλλη αναζητώντας εργασία χωρίς εκπαίδευση στη Διαπολιτισμική Νοσηλευτική. Όταν προκύπτουν πολιτισμικές συγκρούσεις, οι ασθενείς μπορεί να είναι λιγότερο ικανοποιημένοι με τις νοσηλευτικές και ιατρικές υπηρεσίες. Επομένως, η εκπαίδευση στην διαπολιτισμική φροντίδα υγείας είναι επιτακτική ανάγκη για όλους τους επαγγελματίες υγείας παγκοσμίως. Ειδικότερα για τους Νοσηλευτές πρέπει να γίνει αναπόσπαστο μέρος της εκπαίδευσης και πρακτικής για να μπορούν να παρέχουν ποιοτική και πολιτισμικά επαρκή νοσηλευτική φροντίδα, κατάλληλη για τις ανάγκες των ανθρώπων που ζουν στον 21ο αιώνα σε πολυπολιτισμικά περιβάλλοντα.⁹

Ωστόσο μελέτες δείχνουν ότι σε επίπεδο αποτελεσματικών στρατηγικών διδασκαλίας και εφαρμογής πολιτισμικού περιεχομένου στα προγράμματα σπουδών νοσηλευτικής ελάχιστα βελτιώσεις έγιναν.^{14,15} Υπό το πρίσμα

αυτό παρατηρείται μια σχετικά περιορισμένη γνώση αναφορικά με την πολιτισμική ικανότητα των αποφοίτων Νοσηλευτικής. Φαίνεται ότι αυτό οφείλεται κυρίως στη μη ύπαρξη καινοτόμων στρατηγικών διδασκαλίας και εκπαίδευσης που σχεδιάζονται προσεκτικά, εφαρμόζονται, αξιολογούνται και ακολουθούν ένα εννοιολογικό μοντέλο, οδηγίες και πρότυπα που αφορούν στην ενίσχυση της ανάπτυξης πολιτισμικών ικανοτήτων των φοιτητών. Επισημαίνεται δε ότι τα προαναφερόμενα απαιτούνται προκειμένου να συνεργαστούν με ασθενείς με διαφορετικό πολιτισμό από τον δικό τους.¹⁶⁻¹⁸

Έρευνα των Hanna Repo et al (2016),¹⁹ έδειξε ότι το επίπεδο της πολιτισμικής ικανότητας φοιτητών στη Φινλανδία ήταν μέτριο παρότι η πλειονότητα των φοιτητών συμμετείχε σε πρόγραμμα πολιτισμικής εκπαίδευσης. Σε άλλη έρευνα των Annita Noble et al (2013),²⁰ με συμμετέχοντες φοιτητές νοσηλευτικής στο Ισραήλ και σκοπό να αξιολογηθεί η αποτελεσματικότητα μιας εκπαιδευτικής παρέμβασης για την αύξηση της γενικής πολιτισμικής ικανότητας των φοιτητών νοσηλευτικής πρώτου έτους παρατηρήθηκαν σημαντικές αυξήσεις στις βαθμολογίες για πολιτισμικές ικανότητες. Οι φοιτητές που έλαβαν την εκπαιδευτική παρέμβαση για πολιτισμική ικανότητα αύξησαν σημαντικά τα αποτελέσματα (68 ± 6 έως 73 ± 6 , $p=0,000$), ενώ οι φοιτητές που δεν έλαβαν την εκπαιδευτική παρέμβαση δεν είχαν σημαντική αύξηση (67 ± 6 έως 66 ± 6).^{19,20}

Σε μία πρόσφατη ερευνητική μελέτη στη χώρα μας των Malliarou et al 2017,²¹ βρέθηκε ότι οι στρατιωτικοί νοσηλευτές που είχαν λάβει εκπαίδευση στη διαπολιτισμική φροντίδα μετά την αποφοίτησή τους είχαν σημαντικά περισσότερες γνώσεις για τους πολιτισμικούς παράγοντες σε σύγκριση με συμμετέχοντες που δεν έλαβαν τέτοια εκπαίδευση. Επίσης το γνωστικό σκορ ήταν σημαντικά υψηλότερο: (α) στους νοσηλευτές που έρχονται σε επαφή με ασθενείς διαφορετικού πολιτισμικού υπόβαθρου από πολλές φορές τον χρόνο μέχρι και κάθε ημέρα, (β) σε νοσηλευτές που δεν είχαν προβλήματα με τη διαχείριση αυτών των ασθενών και (γ) σε νοσηλευτές που θεωρούσαν μέτριο μέχρι πολύ σημαντικό να λύνουν προβλήματα που προκύπτουν όταν φροντίζουν ασθενείς με διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο.²¹

Σε άλλη πρόσφατη μελέτη για τη διερεύνηση της πολιτισμικής ικανότητας σε Έλληνες φοιτητές Νοσηλευτικής των Kotrotsiou S et al, το 2020,²² προέκυψαν διαφορές

μεταξύ του φύλου, με τους άνδρες φοιτητές να εμφανίζουν υψηλότερες βαθμολογίες από τις γυναίκες ($p=0,001$). Το δε εκπαιδευτικό επίπεδο σχετιζόταν στατιστικά με τις γνώσεις ($p=0,018$) και τις δεξιότητες ($p=0,023$).²²

Μέθοδοι διδασκαλίας διαπολιτισμικής νοσηλευτικής

Κατευθυντήριες οδηγίες για την εφαρμογή πολιτισμικού περιεχομένου στα προγράμματα σπουδών νοσηλευτικής έχουν δοθεί τόσο στις Ηνωμένες Πολιτείες¹² όσο και στην Ευρώπη.²³ Η πολιτισμική ικανότητα μπορεί να διδαχθεί με πολλούς τρόπους στη νοσηλευτική εκπαίδευση. Οι κοινές μέθοδοι περιλαμβάνουν σπουδές στο εξωτερικό με το σύστημα ανταλλαγής φοιτητών,^{24,25} ολοκλήρωση κλινικής πρακτικής στο εξωτερικό²⁶ και συμμετοχή σε προγράμματα πολιτισμικής εξειδίκευσης.^{27,28} Μπορούν να εφαρμοσθούν πολλαπλές μέθοδοι που χρησιμοποιούν την τεχνολογία, όπως gaming,²⁹ εικονικές ομάδες,³⁰ προσομοιώσεις υψηλής τεχνολογίας³¹ και βιντεοδιασκέψεις.³² Η κλινική προσομοίωση, η οποία προσφέρει την ευκαιρία στους φοιτητές να ασκήσουν νοσηλευτικές δεξιότητες σε ένα ελεγχόμενο περιβάλλον βοηθά στην ανάπτυξη αυτοαποτελεσματικότητας (εμπιστοσύνη) του νοσηλευτικού ρόλου.^{33,34} Αυτή πρόσφατα εφαρμόστηκε στην εκπαίδευση για την απόκτηση πολιτισμικών ικανοτήτων.³⁵⁻³⁷ Επιπλέον, υπάρχει μια ποικιλία μαθημάτων πολιτισμικής ικανότητας,^{38,39} με τη χρήση διαδικτυακών μεθόδων μάθησης.^{40,41} Απαιτείται επίσης συνεχής εκπαίδευση στον κλινικό τομέα προκειμένου το νοσηλευτικό προσωπικό να μπορεί να υποστηρίξει την ανάπτυξη της πολιτισμικής ικανότητας.^{14,42-44}

Αυτό είναι σημαντικό αφενός για την ανάπτυξη πολιτισμικά ικανών επαγγελματιών και δη την περαιτέρω ανάπτυξη του περιεχομένου και της ποιότητας της νοσηλευτικής εκπαίδευσης και αφετέρου για τη φροντίδα υγείας ανθρώπων με διαφορετικό πολιτισμό.

Η Διαπολιτισμική Νοσηλευτική Εκπαίδευση στην Ελλάδα

Στη χώρα μας το μάθημα της Διαπολιτισμικής Νοσηλευτικής διδάσκεται σε όλα τα πανεπιστημιακά τμήματα Νοσηλευτικής (πίνακας 1), ενώ μαθήματα Διαπολιτισμικής Φροντίδας Υγείας προσφέρουν πολλά Προγράμματα Μεταπτυχιακών Σπουδών. Στόχος της εκπαίδευσης είναι οι φοιτητές να αποκτήσουν πολιτισμική επάρκεια, ικανότητα και ευαισθησία. Παράλληλα

διδάσκονται τις ιδιαιτερότητες που έχει η νοσηλευτική φροντίδα ανθρώπων με διαφορετικό πολιτισμό καθώς επίσης και τις κοινωνικές και πολιτισμικές συνθήκες μέσα στις οποίες ζουν τα άτομα διαφόρων πολιτισμικών ομάδων. Επίσης αποκτούν γνώσεις σχετικά με θέματα που αφορούν στην ταυτότητα, στις παραδόσεις, στις συνήθειες, στις πολιτισμικές πεποιθήσεις και αξίες καθώς επίσης και στις ασθένειες που ενδημούν σε διάφορες περιοχές και δη στις περιοχές προέλευσης μεταναστών και προσφύγων.⁴⁵

Η συμμετοχή των φοιτητών στο πρόγραμμα Erasmus καθώς επίσης και η εφαρμογή εναλλακτικών μεθόδων χωρίς να χρειάζεται ο φοιτητής να μεταβεί στο εξωτερικό συμβάλλουν σημαντικά στη διαπολιτισμική εκπαίδευση. Υπό το πρίσμα αυτό θα μπορούσε ένας φοιτητής να φιλοξενήσει έναν αλλοδαπό φοιτητή στο πλαίσιο προγραμμάτων ανταλλαγής ή να συμμετάσχει σε ένα διεθνές διαδικτυακό μάθημα. Επιπλέον, η προσομοίωση, τα ηλεκτρονικά παιχνίδια και άλλες μέθοδοι που χρησιμοποιούν τεχνολογία θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν περισσότερο μαζί με τη θεωρία.

Συμπέρασμα

Η εκπαίδευση στη Διαπολιτισμική Νοσηλευτική αφενός σε προπτυχιακό και μεταπτυχιακό επίπεδο και αφετέρου σε προγράμματα συνεχιζόμενης διά βίου εκπαίδευσης συμβάλλει στην απόκτηση πολιτισμικής επάρκειας, ικανότητας και ευαισθησίας τόσο των φοιτητών όσο και των επαγγελματιών Νοσηλευτών αλλά και γενικότερα των επαγγελματιών υγείας. Παράλληλα τους δίνεται η ευκαιρία όχι μόνο να γνωρίσουν άλλους πολιτισμούς αλλά και να μπορούν να ερμηνεύουν συγκεκριμένες συμπεριφορές υγείας μέσα σε πολιτισμικό συμφραζόμενο.

Από τα διάφορα μοντέλα εκπαίδευσης, τα οποία εφαρμόζονται στη διδασκαλία του μαθήματος, υπάρχει ανάγκη για ελεγχόμενες δοκιμές και σύγκριση των μαθησιακών αποτελεσμάτων διαφορετικών μεθόδων διδασκαλίας προκειμένου να προκριθεί το καταλληλότερο και πιο αποτελεσματικό για τη διδασκαλία της Διαπολιτισμικής Νοσηλευτικής. Το θεμέλιο της Διαπολιτισμικής Φροντίδας βρίσκεται στις ηθικές αξίες των επαγγελματιών υγείας. Στο πλαίσιο αυτό έμφαση δίδεται τόσο στην ηθική υποχρέωση για παροχή φροντίδας σε όλους τους ανθρώπους που χρήζουν φροντίδας χωρίς διακρίσεις με ισότητα και σεβασμό στον πολιτισμό, όσο και στην προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τη μείωση των ανισοτήτων στην υγεία σε παγκόσμιο επίπεδο.

Πίνακας 1. Τμήματα Νοσηλευτικής από διάφορα Πανεπιστήμια της Ελλάδας που διδάσκεται το μάθημα της Διαπολιτισμικής Νοσηλευτικής.

Πανεπιστήμιο	Μάθημα Υποχρεωτικό (Υ) Επιλογής (Ε)	Εξάμηνο	Διεύθυνση στο Διαδίκτυο
Διεθνές Πανεπιστήμιο της Ελλάδος (ΔΙΠΑΕ)	E	4ο	(Θεσσαλονίκη) http://www.nurse.teithe.gr/4sem.php (Διδυμότειχο) https://www.ihu.gr/wp-content/uploads/2019/07/programma_spoudon_nosileftiki.pdf
Εθνικό Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών	E	4ο	http://www.nurs.uoa.gr/fileadmin/nurs.uoa.gr/uploads/tmimatos/Odigos_Spoudon/2019-2020/odigos_2019-20.pdf
Ελληνικό Μεσογειακό Πανεπιστήμιο	Υ	3ο	https://nurs.hmu.gr/proptyxiakes/programma-spoydwn/
Πανεπιστήμιο Δυτικής Αττικής	E	2ο	http://nurs.uniwa.gr/wp-content/uploads/sites/75/2020/10/programma_spoudon_nosileutikis_2018.pdf
Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας	E	5ο	https://www.uth.gr/sites/default/files/academics/2020/PROGRAMMA%20SPOYDON%20TMIMATOS%20ARITH.%20APOF.%20%20SYGKLITOIY%20233_29-05-2020%20%28Thema%204.10%29_1236116034.pdf
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων	Υ	3ο	https://nursing.ioa.teiep.gr/images/Perigramma_Spoudon_neo_June_2019.pdf
Πανεπιστήμιο Πατρών	E	3ο	https://nurs.upatras.gr/index.php/el/spoudes/programma-soydown/protoexamhno-2.html
Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου	E	3ο	http://nosileftiki.uop.gr/files/odigosspoudon2021.pdf

ABSTRACT

Intercultural Nursing-Necessity in Nursing Education

Stiliani Kotrotsiou,¹ Theodosios Paralikas¹

¹Assistant Professor, Study Program of Nursing, University of Thessaly, Larissa,

²Assistant Professor, Study Program of Nursing, University of Thessaly, Larissa, Greece

Introduction: Intercultural nursing is a rapidly growing and very important field of study and practice, while the multicultural character of most modern societies makes the need for education in intercultural care imperative. **Purpose:** This work attempts to highlight the need for Intercultural Education of Nursing students and other Health and Social Sciences as well as the training of health professionals in Intercultural Care in the context of continuing education. **Material and Method:** A literature review of relevant articles was conducted in the Medline / Pubmed and Google Scholar electronic databases as well as in books, scientific journals and web pages with index words: intercultural nursing, intercultural competence, intercultural nursing education. **Results:** The literature is full of studies on the need for training in Intercultural Nursing Care. It is pointed out that the education in Intercultural Nursing contributes on the one hand to the acquaintance and familiarization of the trainees with other cultures and on the other hand to the acquisition of cultural competence, sensitivity, and ability of the trainees to interpret caring behaviors within a cultural context.

Key-words: Intercultural nursing, intercultural competence, intercultural nursing education.

✉ **Corresponding Author:** Kotrotsiou, Assistant Professor University of Thessaly, GR-411 10 Geopolis, Larissa, Greece, Tel: (+30) 2410-684 260, e-mail: stkotrotsiou@uth.gr

Βιβλιογραφία

1. Leininger MM. *Caring: An essential human need*. Detroit MI: Wayne State University Press, 1991b
2. Leininger MM. *Transcultural nursing: Concepts theories research and practice*. Blacklick OH: McGraw-Hill College Custom Series, 1995
3. Leininger MM. Transcultural nursing and globalization of health care: Importance focus and historical aspects. In: Leininger MM, 2002b
4. Leininger MM (ed) *Care: The essence of nursing and health*. Detroit MI: Wayne State University Press, 1988a
5. Leininger MM (ed) *Caring: An essential human need*. Detroit MI: Wayne State University Press, 1988b
6. Leininger MM, McFarland MR (eds) *Transcultural nursing: Concepts theories research & practice*. 3rd ed. New York NY: McGraw-Hill Medical Publishing Division, 2002
7. Leininger MM, McFarland MR (eds) *Culture care diversity and universality: A worldwide theory of nursing*. 2nd ed. Sudbury MA: Jones & Bartlett, 2006
8. McFarland MR, Webhe-Alamah HB (eds) *Leininger's culture care diversity and universality: A worldwide theory of nursing*. 3rd ed. Burlington MA: Jones and Bartlett Learning, 2015
9. Mixer SJ. Use of the culture care theory and ethn nursing method to discover how nursing faculty teach culture care. *Contemporary Nurse* 2008, 282:23–36
10. Campinha-Bacote J. The process of cultural competence in the delivery of healthcare services: A model of care. *Journal of Transcultural Nursing* 2002, 13:181–184 doi: 10.1177/10459602013003003
11. Papadopoulos I. *Transcultural health and social care: Development of culturally competent practitioners*. London England: Churchill Livingstone 2006)
12. American Association of Colleges of Nursing. Cultural competency in baccalaureate nursing education, 2008. Retrieved from <http://www.aacn.nche.edu/leading-initiatives/education-resources/competency.pdf>
13. Shen Z. Cultural competence models and cultural competence assessment instruments in nursing: A literature review. *Journal of Transcultural Nursing* 2015, 26:308–321, doi: 10.1177/1043659614524790
14. Esposito CL. Provision of culturally competent health care: An interim status review and report. *Journal of the New York State Nurses Association* 2013, 43:4–10
15. Momeni P, Jirwe M, Emami A. Enabling nursing students to become culturally competent: A documentary analysis of curricula in all Swedish nursing programs. *Scandinavian Journal of Caring Sciences* 2008, 22:499–506, doi: 10.1111/j.1471-6712.2007.00554.x
16. Jeffreys MR. *Teaching cultural competence in nursing and health care: Inquiry action and innovation*. 3rd ed. New York NY: Springer, 2016a
17. McFarland MR, Wehbe-Alamah HB. *Leininger's transcultural nursing: Concepts theories research & practice*. 4th ed. New York NY: McGraw-Hill Education, 2018
18. Sagar PL (ed) *Transcultural nursing education strategies*. New York NY, Springer 2014)
19. Hanna Repo, Tero Vahlberg, Leena Salminen, Irena Papadopoulos, Helena Leino-Kilpi. The Cultural Competence of Graduating Nursing Students. *Journal of Transcultural Nursing* 2016, 281, doi: 10.1177/1043659616632046
20. Anita Noble, Evelyn Nuszen, Miriam Rom, Lawrence M. Noble The Effect of a Cultural Competence Educational Intervention for First-Year Nursing Students. *Journal of Transcultural Nursing* 2013, 251, doi: 10.1177/1043659613503881
21. Malliarou M, Oikonomou A, Nika S, PSarafis P. Greek Military Nurses Readiness to Provide Transcultural Care to Immigrants. *British Journal of Medicine & Medical Research* 2017, 196:1–11, doi: 10.9734 / BJMMR/2017/30615
22. Kotrotsiou S, Stathopoulou Ai, Fountouki A, Theofanidis D, Katsiana Ai, Paralikas Th. Investigation of Cultural Competence in Greek Nursing Students. *International Journal of Caring Sciences September-December* 2020, 13 3:1898
23. Sairanen R, Richardsson E, Kelly H, Bergknut E, Koskinen L, Lundberg P et al. Putting culture in the curriculum: A European project. *Nurse Education in Practice* 2013, 13:118–124 doi: 10.1016/j.nepr.2012.08.002
24. Baernholdt M, Drake E, Maron F, Neymark K. Fostering internationalization: An American–Danish semester-long undergraduate nursing student exchange program. *International Nursing Review* 2013, 60:221–227
25. Bohman DM. Borglin G Student exchange for nursing students: Does it raise cultural awareness? A descriptive qualitative study. *Nurse Education in Practice* 2014, 14:259–264, doi: 10.1016/j.nepr.2013.11.006
26. Reid-Searl K, Dwyer T, Moxham L, Happell B, Sander T. Rediscovering the essence of nursing: Exploring the impact of in clinical experience in Thailand for undergraduate nursing students from Australia. *Nurse Education Today* 2011, 31:892–897, doi: 10.1016/j.nedt.2010.12.024
27. Allen CB, Smart DA, Odom-Maryon T, Swain D. The value of community-focused interprofessional care in Peru for developing cultural competency in health professions students. *International Journal of Nursing Education Scholarship* 2013, 10:153–162, doi: 10.1515/ijnes-2012-0014
28. Carpenter LJ. Garcia AA. Assessing outcomes of a study abroad course for nursing students. *Nursing Education Perspectives* 2012, 3:85–89, doi: 10.5480/1536-5026-33.2.85
29. Graham I, Richardson E. Experiential gaming to facilitate cultural awareness: Its implications for developing emotional caring in nursing. *Learning in Health and Social Care* 2008, 7:37–45, doi: 10.1111/j.1473-6861.2008.00168.x

30. Giddens JF, North S, Carlson-Sabelli L, Rogers E, Fogg L. Using a virtual community to enhance cultural awareness. *Journal of Transcultural Nursing* 2012, 23:198–204, doi: 10.1177/1043659611434061
31. Rutledge CM, Barham P, Wiles L, Benjamin RS, Eaton P, Palmer K. Integrative simulation: A novel approach to educating culturally competent nurses. *Contemporary Nurse* 2008, 28:119–128, doi: 10.5172/conu.673.28.1-2.119
32. Kempainen JK, Kim-Godwin YS, Mechling B, Kanematsu Y, Kikuchi K. Promoting cultural awareness in nursing education through international videoconferences. *International Journal of Nursing Practice* 2012, 18:56–61, doi: 10.1111/j.1440-172X.2012.02029.x
33. NLN Jeffries Simulation Theory: Brief Narrative Description- Nursing Education Perspectives September/October 2015, 36:292–293
34. Waxman KT. The development of evidence-based clinical simulation scenarios: Guidelines for nurse educators. *Journal of Nursing Education* 2010, 49:29–35
35. Grossman S, Mager D, Opheim H, Torbjornsen A. A bi-national simulation study to improve cultural awareness in nursing students. *Clinical Simulation in Nursing* 2012, 8:341–346
36. Ozkara San E. Using clinical simulation to enhance culturally competent nursing care: A review of the literature. *Clinical Simulation in Nursing* 2015, 11:228–243
37. Phillips J, Grant JS, Milligan GW, Moss J. Using a multicultural family simulation in public health nursing education. *Clinical Simulation in Nursing* 2012, 8:187–191
38. Lonneman W. Teaching strategies to increase cultural awareness in nursing students. *Nurse Educator* 2015, 40:285–288, doi: 10.1097/NNE.0000000000000175
39. Noble A, Engelhardt K, Newsome-Wicks M, Woloski-Wruble AC. Cultural competence and ethnic attitudes of midwives concerning Jewish couples. *Journal of Obstetric Gynecologic & Neonatal Nursing* 2009, 38:544–555, doi:10.1111/j.1552-6909.2009.01056.x
40. Arbour M, Kaspar RW, Teall AM. Strategies to promote cultural competence in distance education. *Journal of Transcultural Nursing* 2015, 26:436–440, doi: 10.1177/1043659614547201
41. Harris MS, Purnell K, Fletcher A, Lindgren K. Moving towards cultural competency: DREAM Work Online Summer Programme. *Journal of Cultural Diversity* 2013, 20:134–138
42. Delgado DA, Ness S, Ferguson K, Engstrom PL, Gannon TM, Gillett C. Cultural competence training for clinical staff: Measuring the effect of a one-hour class on cultural competence. *Journal of Transcultural Nursing* 2013, 24:204–213, doi: 10.1177/1043659612472059
43. Mareno N, Hart PL. Cultural competency among nurses with undergraduate and graduate degrees: Implications for nursing education. *Nursing Education Perspectives* 2014, 35:83–88, doi: 10.5480/12-834
44. Mc Climens A, Brewster J, Lewis R. Recognising and respecting patients' cultural diversity. *Nursing Standard* 2014, 28:2: 45–52, doi: 10.7748/ns2014.03.28.28.45.e8148
45. Γερογιάννη Γ, Πλεξίδα Α. Κουλτούρα και Νοσηλευτική Εκπαίδευση: Νέες προοπτικές και αναγκαιότητες στην Ελληνική Νοσηλευτική πραγματικότητα. *Το Βήμα του Ασκληπιού* 2008, 7: 2